

fornødne Beviisligheder, og at Ministeriet navnlig maatte onske ved en lovlig Skjønnsforretning at see godtgjort, hvormegret Møllen maa ansees værd uden Evangsretten og hvormegret med denne, samt derhos endnu fremhævede, at der ved Enerettens Burdering deels vilde være at tage behørigt Hensyn til, at den alene angaaer Formalingen af det Korn, som Aarhus Byes Beboere til deres Brug have fornødent, deels til at Aarhus Mølle, som allerede berørt, fra ældre Tider ifølge en med Byen under 16de Februar 1695 indgaaet Forening, hvis Gyldighed er stadfæstet ved en Højesteretsdom af 3die November 1814, formenes pligtig for en meget moderat Betaling i Benge, hvilken ved bemeldte Højesteretsdom fastsattes til 12° s. B. af 1 Td. Rug og 9° s. B. af 1 Td. Byg eller Malt, at male for Byens Indvaanere. I den Skjønnsforretning, som Ministeriet derefter modtog, er Værdien af den omhandlede Mølle, som denne nu er, anslaaet til 132,500 Rd.

Værdien af samme uden Mono-

pol, men med den accorderede

Maletart 97,500 —

Værdien af samme uden Mono-

pol og uden Hensyn til Tarten 107,500 —

Herefter vil da den Cieren tilkommende Erstatning under den sidstnævnte Forudsætning andrage et Beløb af 25,000 Rd.

Ministeriet troede imidlertid ikke at burde lade det beroe ved denne Skjønnsforretning, navnlig fordi der fra flere Sider var yttret forskjellige Meninger om Monopolets Værdi. Man har derfor anmodet Amtmanden over Aarhus Amt om at foranledige Spørgsmaalet om den ovennævnte Erstatning Størrelse bestemt ved et Oversyn og at committere en sagskyndig og retsindig Mand til paa Statskassens Vegne at overvære Forretningen; men om dennes Tilendbringelse har Ministeriet endnu ikke modtaget Indberetning.

Endnu bemærkes kun, at forommeldte Aarhus Kjøbstad tilkommende Ret til at fordre dens Kornforbrug formalet i oftnævnte Mølle mod en bestemt lavere Afgift formeentligen staaer i Forbindelse med den Evang til at lade male paa Aarhus Mølle, som hidtil har fundet

Sted, og altsaa maa bortfalde, naar Evangen bortfalder, og den almindelige Frihed til at lade male ved hvilken som helst berettiget Mølle indtræder for Byen. Ministeriet er derfor ogsaa gaaet ud fra, at den Erstatning, som kan være at tilstaae Møllens Cier, bliver at beregne under den Forudsætning, at hiin lave Maletart ei fremtidig bliver bindende for Mølleeieren. Dersom Communen imidlertid skulde bringe Spørgsmaalet for Domstolene og vinde Rettens Bisfald for, at Møllen fremdeles skal male for Byen til den lave Tart, uafhængigt af Evangmalingsens Ophør, saa vil der ei kunne nægtes Cieren Erstatning for det derved, efter Taxationsforretningens Udvisende, forøgede Tab.

Med Hensyn til den fra Cieren af Varde Veirmølle, M. A. Nørup, modtagne Anmeldelse om Eneret til Maling, hvilken Eneret Ministeriet ligeledes efter foregaaende Correspondence med den daværende Kammeradvocat har maattet anerkjende, udhæves følgende. Under 30te April 1701 har Kong Frederik den Fjerde efter et Andragende af Varde Kjøbstads Borgerstab, som havde fundet det besværligt at føre deres Korn fra Byen til de omliggende Møller, hvor der undertiden endog mødte Hindringer for Malingen, tilladt Jens Taalo at lade opsætte en Veirmølle for Varde By paa hans egen Grund, Gaardsmarken kaldet, til Lettelse for Indbyggerne i deres Kornvarers Maling, hvorhos det blev bestemt, „at disse Indbyggere paa Møllen skulde være pligtige (som Møllegjæster til samme Mølle) deres Korn at lade male.“ Efterat denne Mølle var forflyttet til et andet Sted, Åhrneberg kaldet, paa Varde Byes Grund og kjøbt af tvende Borgere sammesteds, blev der under 4de Januar 1743 forundt disse Ciere Privilegium paa den saaledes forflyttede og paa det nye Sted opsatte Mølle, og det blev derved gjentaget, „at Varde Byes samtlige Indbyggere uden Forskjel, ligesom ved Privilegiet af 30te April 1701 befalede, skulde være pligtige som rette Møllegjæster denne Veirmølle at søge og ikke andetsteds deres Korn at lade male.“ Da endelig Cierne senere androge paa, at det Sted, hvor Møllen var opført, Åhrneberg kaldet, var ubequem, og at de derfor havde faaet en anden og bedre Plads